4/678

PÉNZÜGYMINISZTÉRIUM

*Szigorúan titkos!*
*Készült 60 példányban.*
42 *példány.*

JELENTÉS

# AZ 1955. ÉVI ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSÁRÓL

# J E L E N T É S

## AZ 1955. ÉVI ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉS

## VÉGREHAJTÁSÁRÓL

2510 57

# I.

A magyar népgazdaság az 1955. évben az előző évhez képest számos területen ért el eredményeket. Emelkedett az ipari és mezőgazdasági termelés, a vállalati pénzügyi eredményterveket általában teljesitették. Bővültek a népgazdaság álló- és forgóalapjai.

A népgazdaság egészségesebb fejlődését azonban számos körülmény gátolta. A népgazdaság szerkezetében lévő aránytalanságok több vonatkozásban érvényesitették hatásukat: az ipar termelési tervét gyakran olyan cikkekben teljesitette tul, amelyekkel a kereskedelem telitve volt. A kivitelre szánt gyártmányok egy részét korszerütlenségük és nem megfelelő minőségük miatt nem lehetett értékesiteni.

A devizahelyzet megjavitása - a népgazdasági terv egyik főfeladata - az exporttervek teljesitésének elmaradása miatt, nem valósult meg. Ennek következtében az ország nemzetközi pénzügyi helyzetének romlása tovább folytatódott. A termelékenység és önköltség az 1953.évi szinvonalhoz képest csak kis mértékben javult.

Az állami költségvetés bevételi és kiadási előirányzatának teljesitése a következő:

| | Előirányzat | Teljesités |
|---|---|---|
| | ezer forintban | |
| Bevétel | 47,o11.362 | 48,312.212 |
| Kiadás | 45,5o2.o17 | 46,528.673 |
| Bevételi többlet | 1,5o9.345 | 1,783.539 |

A költségvetés bevételei 2,8 %-kal haladták meg az előirányzatot és 6,7 %-kal voltak magasabbak mint 1954.évben. A kiadásokat több mint 1 milliárd forinttal növelte az előző évben keletkezett vállalati veszteségek 1955.évben történt elszámolása. A költségvetés egyensulya emellett is biztositott volt.

A termelési, termelékenységi és önköltségcsökkentési tervek teljesitése, a vállalati gazdálkodás javulása következtében az államnak az ipari, közlekedési, kereskedelmi és egyéb vállalatoktól származó jövedelme 744 millió forinttal meghaladta az előirányzatot és kereken 1,3 milliárd forinttal nagyobb volt az előző évinél. A begyüjtési vállalatok forgalmi adó befizetése viszont több mint 1 milliárd forinttal csökkent a Minisztertanácsnak a felvásárlási árakat emelő határozatai következtében. Együttesen az állami vállalatoktól származó költségvetési bevétel lényegében elérte a tervezett szinvonalat.

A lakosság adóbefizetései az előirányzottnál 2o5 millió forinttal nagyobb összeggel járultak hozzá az állami kiadások fedezéséhez. Ezt lehetővé tette egyrészt a parasztság megnövekedett jövedelme, másrészt pedig a kisiparosok és kiskereskedők tervezettnél nagyobb száma.

A költségvetésben összpontositott állami pénzjövedelmek felhasználási arányai bizonyos mértékig eltértek az előirányzattól. Az állami kiadások 3o %-a került felhalmozásra a tervezett 24,9 % helyett. A szociális és kulturális kiadások a tervnek megfelelően alakultak, a védelmi kiadások pedig jelentős mértékben az előirányzat alatt maradtak.

Beruházásokra - az időközben engedélyezett tulszerződések miatt - a tervezettnél 18,6 %-kal nagyobb összeg került felhasználásra. Az egyes területeken bekövetkezett tulteljesités folytán a beruházások

ágazatok közötti megoszlása eltolódott a tervhez képest: a nehézipari és a mezőgazdasági beruházások aránya nőtt, a fogyasztási cikkeket termelő ipar beruházásaira és a kommunális létesitményekre forditott összegek aránya alacsonyabb volt. Csökkent - bár nem a tervben előirt mértékben - a befejezetlen beruházások állománya.

A bérből- és fizetésből élők jövedelme az egyes foglalkozási ágakban végrehajtott bérügyi intézkedések ellenére nem érte el, a parasztság jövedelme viszont a jó terméseredmények következtében meghaladta az 1955.évre tervezett szintet. A vállalatoknál kifizetett nettő munkabérek csökkentek a levonások /adó, nyugdijjárulék, államkölcsön emelkedése/ miatt. A vállalati munkabérekből történt levonások összege az 1954.évi összegnek a 13c,6 %-a volt. A parasztság jövedelme a tervezett 9,2 % helyett 13,6 %-kal multa felül az elozó évit. Ennek következtében a tervben előirt jövedelemarányok a parasztság javára tolódtak el. A termelt fogyasztási cikkek egy része nem volt alkalmas a lakosság keresletének kielégitésére és igy nem biztositotta a parasztsághoz kiáramlott pénzmennyiség visszaszivását sem. Ez hozzájárult a forgalomban lévő készpénzmennyiségnek, valamint a népgazdaság készleteinek terven felüli növekedéséhez, ami maga után vonta - az előirányzaton felüli forgóalapkiutalás mellett is - a rövidlejáratu hitelállomány számottevő emelkedését.

Az 1955.évben a bankjegyforgalom éves átlaga mintegy 47o millió forinttal tovább emelkedett.

A népgazdaság feszültségeit jelző tényezők legélesebben a nemzetközi pénzügyi helyzet romlásában jutottak kifejezésre.

A több év óta tartó eladósodási folyamat 1955.évben tovább folytatódott. A nemzetközi pénzügyi helyzet 1955.évi romlását sulyosbitja az

a körülmény, hogy a tartozások kapitalista viszonylatokban növekedtek.

A kereskedelmi adósságok állományának emelkedése kedvezőtlenül hatott az ország hitel- és fizetési helyzetére is. Az igénybevett külföldi hitelek a népgazdaság számára hátrányosabb hitelfajták felé tolódtak el.

Rosszabbodott a helyzet a tőkés hitelek lejárata terén is.

II.

A költségvetési bevételek alakulása azt mutatja, hogy az ipar gazdálkodása az 1955.év során javult. Az ipari minisztériumok vállalatitól származó forgalmi adó és nyereségbefizetés kereken 2 milliárd forinttal volt több az előző évinél.

A népgazdasági terv eredeti célkitüzésével szemben a nehézipari termelés valamivel gyorsabban emelkedett, mint a könnyü- és élelmiszeripar termelése. A könnyüipar termelési tervét ugyanis - importnehézségek és a megnövekedett iparcikk-készletek miatt - évközben csökkentették.

A szénbányászat 134.ooo tonna szénnel, a kohászat 42.ooo tonna hengereltáruval kevesebbet termelt az előirányzatnál. A kohászati termékek minőségi és méretbeli hiányosságai a gépiparban indokolatlan készletnövekedést és többletköltséget okoztak.

A müszaki fejlesztés, a korszerü technika és technológia bevezetése terén az 1955.év nem hozott kielégitő eredményeket, bár a költségvetés jóval nagyobb összeget juttatott erre a célra, mint az előző

években. A beruházásokon kivül, az ipari kutatóintézetek fenntartására, a vállalati kisérletekre és kutatásokra, gyártmányfejlesztési forgóalapra 7oo millió forintot használtak fel. Ennek ellenére a legfontosabb területeken nem teljesültek a müszaki fejlesztési tervek: a munkafolyamat gépesitése elmaradt az előirányzattól a Szénbányászati, az Épitésügyi és az Élelmiszeripari Minisztérium számos vállalatánál. A vaskohászat sem javitotta müszaki mutatóit a tervezett mértékben. A müszaki fejlesztést az iparban az egyes anyagokban fennálló hiány is akadályozta. A nem kielégitő eredményekhez nagy mértékben hozzájárult, hogy sem az egyének, sem a vállalatok nem voltak eléggé érdekeltek az uj gyártmányok és gyártási eljárások bevezetésében. A müszaki fejlesztés hiányosságai miatt iparunk sok cikknél /motorkerékpár, dömper, rádió, stb/ hátrányba került a nemzetközi piacon.

Az ipari vállalatok eredményei - az általános tervteljesitésen belül - rendkivül egyenlőtlenül alakultak. Az eredményesen müködők mellett nagy volt az eredménytervüket nem teljesitő vállalatok száma. Ezek kereken 6oo millió forinttal csökkentették a költségvetési bevételeket. Az eredménytervüket tulteljesitő minisztériumoknál a javuló gazdálkodáson kivül gyakran a laza tervezés is hozzájárult a kedvező eredményhez. Egyes minisztériumok - például a Vegyipari és Energiaügyi, az Élelmiszeripari Minisztérium - 14o-16o %-ra teljesitették eredménytervüket.

A tervezési hiányosságokra utal az is, hogy a minisztériumok a tervet nem megfelelő körültekintéssel bontották fel és a feladatok változása esetén az eredménytervet nem módositották. Emiatt egyes vállalatok - főleg a könnyüiparban és a vegyiparban - indokolatlan anyagi előnyökhöz jutottak.

Egyes területeken az anyaghiány és a behozatal egyenlőtlen üteme jelentős többletköltségeket okozott és csökkentette az iparból származó költségvetési bevételeket. Gyakori volt az anyaggal való pazarlás, amire a merev béralapgazdálkodási rendszer is ösztönözte a vállalatokat.

A beruházások gondatlan előkészitése vagy kivitelezése ugyancsak gyakran csökkentette az eredményeket. Ilyen hibákból származtak a mütrágyagyártásban jelentkező gyakori üzemzavarok.

A társadalmi tulajdon védelme 1955.évben sem javult lényegesen. A leltári hiányok mintegy félmilliárd forintot tettek ki, amit a más helyen jelentkező leltári többletek csak részben ellensulyoztak. Végeredményben a leltári különbözetek mintegy 7o millió forint veszteséget okoztak.

A vállalatok önálló gazdálkodását, a tartalékok ésszerü kihasználását, a gazdaságosság fokozását és jobb gazdasági eredmények elérését nagy mértékben gátolta a tervezési, anyag- és béralapgazdálkodási, valamint a pénzügyi rendszer számos megkötöttsége, az irányitó szervek tulzott beavatkozása a vállalatok munkájába, a gyakori tervmódositások és a termelői árrendszer hosszabb idő óta huzódó rendezetlensége. Ez utóbbi következtében még mindig elég széles körben volt szükség iparcikkek termelésének és értékesitésének pénzügyi támogatására.

A közlekedési vállalatok általában kielégitették a szállitási igényeket. Bár a gazdálkodásban javulás mutatkozott, eredménytervét sem a MÁV., sem a többi közlekedési vállalat nem teljesitette.

Az ut- és vizgazdálkodás 1955.évi előirányzata a létesitmények müködésének biztositásán felül főként azok fokozottabb állagmegóvását és

felujitását célozta; e tekintetben a multtal szemben fejlesztést tartalmazott. Kereken 660 millió forintot, a tervezettnél 3,1 %-kal többet fordítottak közutakra és vizgazdálkodási létesitményekre. A létesitmények állapota azonban ennek ellenére sokhelyütt még mindig rossz.

A belkereskedelem 1955.évi feladatait országos viszonylatban megoldotta. Ezen belül azonban az áruforgalomban a vidék javára eltolódás történt és egyes cikkek eladásában jelentős lemaradás következett be. Az iparral való jobb kapcsolat biztositásával, az árukészletek jobb elosztásával az eredményeket tovább lehetett volna növelni, ami a dolgozók jobb áruellátását és a készletek kedvezőbb alakulását is elősegitette volna.

A kereskedelem forgalmi költségei mind a tervhez, mind az előző évhez képest emelkedtek. A költségnövekedés főként a raktárhiányok, valamint a készletek növekedésével együttjáró magasabb kamat- és raktározási költségek következménye volt. Ugyanakkor az áruforgalom emelkedése, az áruösszetétel eltolódása és egyéb bevételek növekedése folytán a belkereskedelem nyereségbefizetési tervét teljesitette.

A külkereskedelem 1955.évi mérlege aktiv egyenleggel zárult. A külkereskedelmi vállalatok az 1954.évinél 10,2 %-kal nagyobb kiviteli forgalmat bonyolitottak le, ezen belül a tőkés országokba irányuló export több mint 50 %-kal nőtt. A Szovjetunió és a népi demokratikus országok viszonylatában az áruforgalmi tervet teljesitették. A terv-teljesités hiányosságaira mutat azonban az a körülmény, hogy az iparvállalatok exportszállitásainak igen nagy része a negyedik negyedévre zsufolódott össze.

Az anyag- és mezőgazdasági export jelentős emelkedése mellett a gépek, a finommechanikai cikkek és a könnyüipari termékek exportjával

foglalkozó vállalatok nem teljesitették tervüket. A külkereskedelem készletei közel kétszeresére növekedtek. A külkereskedelem gazdaságossága az 1955.év folyamán sem volt kielégitő, s ez az állami költségvetésre jelentős terheket rótt. A loo devizaforint exportra jutó ártámogatás mintegy 26 %-kal nőtt 1954.évhez képest.

III.

A mezőgazdaságban a kedvező időjárás nagy mértékben elősegitette a jobb terméseredmények elérését. Hozzájárult ehhez a helyesebb agrotechnika alkalmazása, a növényápolási munkák gondosabb, időben való elvégzése, továbbá a gépi munka minőségének és arányának javulása is. A növénytermelés javulása mellett az állattenyésztés viszonylag alacsony hozamai és a szarvasmarhatenyésztés lassu fejlődése, valamint a takarmánytermelés elégtelensége és a talajerőfenntartásban jelentkező hiányosságok továbbra is fékezőleg hatottak. Nem voltak kielégitőek az intenziv müvelést igénylő kulturák - elsősorban a zöldség, a szőlő és a gyümölcs - hozamai sem.

Az állami gazdaságokban az év folyamán kezdeményezések történtek a helyesebb üzemi szervezetek kialakitására, a termelési ágak jobb összehangolására és a természeti adottságok fokozottabb figyelembevételére. A növénytermelésnél a gazdaságok hozamai általában magasabbak voltak a tervezettnél, a termelőszövetkezetek és egyénileg gazdálkodók hozamainál. Egyes munkaigényes növényeknél - a jobb munkaszervezés és a kedvezőbb gépellátás eredményeként - a gazdaságok termésátlagai első izben haladták meg az országos átlagot.

Az állattartás hozamainál - elsősorban a takarmánybázis hiánya miatt - általában nem volt kellő javulás. Sok gazdaságban elhanyagolták a növendékállatok tenyésztését. A takarmányozás rendszertelen,

gyakran egyoldalu volt. A mennyiségi hiányok mellett a takarmány minősége sem volt kielégitő.

Az állami gazdaságok törekedtek a rendelkezésre álló munkaerő, anyagi és pénzeszközök gazdaságosabb felhasználására, jobb pénzügyi eredmények elérésére. Az önköltség szintje azonban magas volt, a gazdaságok jelentős része drágán termelt. Az Á.M.G. irányitása alá tartozó gazdaságok költségvetési támogatása 1955.évben 606 millió forint, ezen felül az elemi károk összege 189 millió forint volt. Az állami hozzájárulás összege jelzi a gazdaságok árrendszerében fennálló aránytalanságokat is.

A termelőszövetkezetek területe 1955.évben több mint 2o %-kal, a szövetkezetekben dolgozó családok és tagok száma pedig több mint 3o %-kal növekedett. A beruházott eszközök értéke 24,6 %-kal emelkedett. A beruházások megvalósitásához a termelőszövetkezetek a költségvetésből 421 millió forint beruházási hitelt és 65 millió forint vissza nem téritendő állami támogatást kaptak. Az eredményesebb gazdálkodás folytán számos szövetkezet vagyoni és pénzügyi helyzete megszilárdult. Növekedett a tehermentes vagyonu és lényegesen csökkent a vagyonhiánnyal záró szövetkezetek száma.

Az elért eredmények mellett a termelőszövetkezetek pénzügyi helyzetének alakulása mutatja a szervezésnél elkövetett hibákat is. Egyes területeken a szövetkezeteket nem a teljes önkéntesség alapján szervezték. Az ujonnan létrehozott szövetkezetek, de a régiek egyrésze sem volt gazdaságilag életképes, nagymértékü állami támogatásra szorult. A saját eszközökből végrehajtott beruházasok aránya nem volt kielégitő. Hiányosságok voltak a szövetkezeti vagyon megóvása tekintetében is.

A gépállomások 1955.évben 21,8 %-kal több gépimunkát végeztek - kisebb költséggel - mint az előző évben. Traktorállományuk 3.354 darabbal, 32,1 %-kal bővült. Javult a gépállomások munkagépellátottsága és a munkagépek választéka is. Nem kielégitő azonban, sőt az elmult évhez képest romlott, a gépek kihasználása. A gépállomások kiadásai az előirányzatnál kisebb mértékben, de még mindig jelentősen, 242 millió forinttal haladták meg a bevételeket.

Az egyéni parasztgazdaságok termelése növekedett az előző évhez képest. A jobb termés, a felvásárlási árszinvonal emelkedése és a kedvezőbb értékesitési lehetőségek következtében az egész parasztság reáljövedelme 9,9 %-kal volt magasabb, mint 1954.évben. A paraszti lakosság adóbefizetése ennek következtében az előző éveknél kedvezőbb volt és közel 450 millió forinttal haladta meg az 1954.évi befizetést. A tanácsi adóügyi apparátus munkája javult, de még mindig alkalmaztak indokolatlan adminisztrativ intézkedéseket.

IV.

Az 1955.évi beruházások költségvetésből fedezett kiadásainak összege a tervezett 8.342 millió forinttal szemben 9.895 millió forint volt. A népgazdaság ipari és közlekedési állóalapjai fontos létesitmények kel bővültek. Belépett a termelésbe a Gyöngyösoroszi Ércdusitó, a Borsodi Erőmü 3 gépegysége, a Lenin Kohászati Müvek középhengersora, a Soroksári Vasöntőde, a Miskolci Pamutfonóda, az Ózdi, Békéscsabai és Mohácsi Kenyérgyár, a Mátészalkai Tejüzem. Elkezdték a Hidasi Brikettgyár, folytatták a Dunapentelei Kokszoló, Ércelőkészitő és Tömöritőmü, a Rudabányai Vasércdusitó és a Klement Gottwald gyár nagycsarnokának épitését.

Bár az előző évhez viszonyitva lényegesen több beruházást helyeztek üzembe, a magas pénzügyi teljesités mögött - különösen az épitkezési

beruházásoknál - jelentős többletköltségek huzódnak meg. Az egyes beruházási egységek müszaki terveinek és költségvetésének elkészitése még mindig nem állt megfelelő szinvonalon.

Az üzembe nem helyezett beruházások magas arányszáma tovább emelkedett. Az 1955.évben befejezett és a megrendelőknek átadott épitkezések átlagos kivitelezési időtartama a tervezettnek több, mint kétszeresét tette ki. Ezen belül legkedvezőbb a mélyépitések, leghosszabb a lakóházak kivitelezési ideje volt.

Aránytalanul alakult a beruházási hitelek felhasználásának üteme is. Az utolsó negyedévben - hozzászámitva az 1956. január 31-ig tartó pótkezelési időt - az éves felhasználás 43 %-át folyósitották. Nem volt kellő összhang a gépipari termelési tervek és a beruházási tervek között. Mind az épitkezési, mind a gépszállitási szerződések nagyrészben a szállitási határidöket az év végére irták elő. Növelték emellett a beruházások évvégi pénzügyi teljesitését az év második felében engedélyezett tulszerződések, valamint az önkezelésben végrehajtott beruházások évközi kiegyenlitésének elmulasztása.

A beruházási tevékenység az előző évekhez képest valamelyest javult, a gazdaságosság és a takarékosság azonban még sem a tervezés, sem a kivitelezés terén nem érvényesült kielégitően. Tanulati tervek hiányában a Minisztertanács gyakran adott engedélyt a kivitelezésre jóváhagyott tervdokumentáció nélkül. A beruházások előkészitésével, tervezésével kapcsolatos hibák - a kivitelezés hiányosságaival együtt - a beruházási tervek gyakori módositására, az eszközök szétaprózására és a beruházási költségek emelkedésére vezettek. Ennek következtében a pénzeszközök felhasználása nagyobbarányu volt, mint a müszaki megvalósulás. Ebben szerepet játszott az is, hogy sem a beruházók, sem a kivitelezők nem voltak érdekeltek anyagilag a beruházási költségek csökkentésében, sőt a kivitelezők érdekei nem egy esetben egyenesen

a költségek növekedéséhez fűződtek. Mindezek következtében például a Komlói Szénbányászati Tröszt 1955.évben megvalósult beruházásainak tényleges költségei az első költség-előirányzatban tervezett összegnél 75 %-kal magasabbak voltak. A Borsodi Vegyikombinát Műtrágyagyárának kivitelezését sok tekintetben hanyagul és felelőtlenül végezték el, ami a költségeket a tervezett összeg közel kétszeresére emelte.

Az utóbbi évek raktárberuházásai elmaradtak a termelés, illetve a forgalom növekedésével járó szükségletek mögött. A raktárhiány 1955. évben némileg enyhült, azonban még mindig jelentős károk származtak belőle. A társadalmi tulajdon védelme sok helyütt nem volt kellően biztositható, szállitási munkabértöbbletköltségek, hiányok és árurom-lások keletkeztek. A raktárépités elmaradása különösen a kedvező mezőgazdasági termés tárolásánál okozott sulyos nehézségeket.

Lakásépitésre a költségvetésből az év folyamán kereken 1 milliárd forintot fordítottak, ebből 3oo millió forint volt a sajátházépitési akció keretében folyósitott hosszulejáratu hitel. A lakások a tervezettnél 15-2o %-kal drágábban készültek el. Gyakori volt, hogy az épitő vállalatok el nem készült, rendeltetésüknek meg nem felelő lakóházakat igyekeztek müszakilag átadni és pénzügyileg elszámolni.

V.

Az állami költségvetés kulturális, szociális, igazgatási, valamint rend- és jogbiztonsági feladatokra több mint 14,5 milliárd forintot irányzott elő. A költségvetési szervek kiadásai egészükben a tervezett szinten valósultak meg.

A kulturpolitika - az előző években kialakult tulzott szakositással szemben - az általános oktatás fejlesztését, a népgazdaság igényeinek megfelelőbb szakositást állitotta előtérbe.

A kiadások terén a közép- és felsőfoku oktatásban meglévő nagymérvü szakositás csökkentése, az általános oktatás fejlesztése, a népgazdaság igényeinek megfelelőbb beiskolázás arányeltolódást idézett elő.

Az általános iskolák fenntartására forditott kiadások az előző évhez viszonyitva 108 millió forinttal emelkedtek. A növekedést jórészt a nevelők bérének 1955. szeptember 1-én történt felemelése és a nevelői létszám növekedése okozta. Az iskolahálózat az év folyamán 344 tanteremmel bővült. Mindamellett nagy a zsufoltság, a tanulók jelentős része kettos váltásban tanult. A nevelőotthonok mellett is 8.000 gyermeket kellett nevelőszülőknek kiadni.

A korábbi évek helytelen beiskolázási arányai és a tulzott szakositás mind a szakközépiskolát, mind az egyetemet és főiskolát végzett fiatalok munkábaállitásánál nehézségeket okoztak. A beiskolázási arányok megváltoztatásának megfelelően - bár a középfoku oktatás 1955.évi kiadásai az előző évivel azonos szinten voltak - az általános gimnáziumok kiadásai a hallgató-létszám növekedése következtében 14,7 %-kal növekedtek. A felsőfoku oktatás kiadásai az előző évihez képest 8,6 %-kal csökkentek. Az évközben bevezetett uj egyetemi és főiskolai ösztöndijrendszer a szociális helyzet mellett a tanulmányi eredménynek is nagyobb szerepet biztositott az ösztöndijak megállapitásánál.

A tudományos kutatás kiadásai az előző évhez viszonyitva 18,4 %-kal magasabbak voltak. Számos müszaki intézetnél uj kutatólaboratórium létesül.

A népmüvelési és müvészeti kiadások terv szerint alakultak. A kulturális szolgáltatások szinvonalának emelése mellett már valamivel hatékonyabban érvényesültek a gazdaságosság szempontjai. Csökkent a

színházak állami támogatása. A művészeti intézmények többségének kiadásai azonban még mindig igen magasak, a bevételek fokozására pedig sok helyütt nem fordítottak elég figyelmet.

A szociális- és egészségügyi intézmények növekvő előirányzata a férőhelyek bővitését, az ellátás minőségének javitását és a megelőző egészségügyi fejlesztést szolgálta. Ez utóbbi megoldására létesült 28 millió forintos költséggel a közegészségügyi és járványügyi állomások hálózata.

Az anya- és csecsemővédelem keretében babakelengyeakcióra, anyasági jutalmakra, szülészeti ellátásra, csecsemőotthonokra és bölcsődékre, anya- és gyermekvédelmi szolgálatra, valamint iskolaegészségügyre több mint 3oo millió forintot használtak fel, az 1954.évinél 5,4 %-kal többet. A vállalati bölcsődéknek nyujtott állami támogatás összege 8o millió forint.

A kórházakra és főleg a rendelőintézetekre sok helyütt még mindig a zsufoltság jellemző, annak ellenére, hogy növekedett a rendelőintézeti órák száma és a fekvőbeteg-intézmények ágyszáma terv szerint közel 3.ooo-rel szaporodott, megközelitve a 65.ooo-et. A szakfeladatok ellátásában és a gazdálkodásban egyes intézményeknél nehézségeket okozott különböző anyagok hiánya.

Táppénzre 1.157 millió forintot, gyógyászati szolgáltatásokra csaknem 5oo millió forintot fordítottak a társadalombiztositó intézetek. Az 1954.évi nyugdijtörvény alapján a nyugdijasok számottevő részének helyzete javult. Az előző évhez viszonyitva 25 %-kal több nyugdijat, összesen 2.125 millió forintot folyósitottak.

A dolgozók üdültetésére az év folyamán jelentős összeget fordítottak.

Az ilyen célt szolgáló kiadások a tervezettnél 2 %-kal több udülteté-si nap költségeit fedezték.

Az igazgatási kiadások valamivel alacsonyabbak voltak az eloirány-zottnál. Az igazgatási szervek létszáma 2.6oo fővel /3%/ csökkent. A létszámcsökkentéssel egyidejüleg az állami szervek nem forditottak kellő figyelmet a jobb munkaszervezés és az ügyintézés egyszerüsité-sére, a létszámcsökkentést gyakran a feladatok változatlanul hagyása mellett hajtották végre.

A védelmi célokra forditott kiadások a néphadsereg fenntartását és fejlesztését szolgálták. A Magyar Népköztársaság a fegyveres erők személyi állományát 2o.ooo fő leszerelésével csökkentette, amivel le-hetővé vált a védelmi kiadások mérséklése is.

VI.

A tanácsok több mint 7,2 milliárd forintot kitevő költségvetési kia-dásaik 2o %-át saját bevételeikből, 25 %-át adórészesedésből és 55 %-át állami hozzájárulásból fedezték. Az állami hozzájárulás aránya azt mutatja, hogy a tanácsok saját gazdasági alapja nem volt elegendő mértékü.

A gazdálkodási feladatok ellátása terén a tanácsi szerveknél 1955.év-ben előrehaladás történt. A költségvetést körültekintőbben állitot-ták össze, a kitüzött feladatok megvalósitására nagyobb sulyt helyez-tek. A megyei, járási és városi tanácsok végrehajtóbizottságainak többsége behatóan foglalkozott a költségvetés tervezésével és a vég-rehajtásával.

A községek gazdálkodása szintén javult, de még mindig sok a szabály-

talanság, a pénzügyi fegyelemsértés és a hiányos nyilvántartás. Az 1955.évben létesült a községfejlesztési alap a lakosság szükségleteit kielégitő kisebb beruházások és fejlesztések megvalósitására. A községfejlesztési bevételek - a lakosság hozzájárulásának kivételével - általában befolytak. A lakosság a tervezett hozzájárulásoknak mintegy felét fizette be. A társadalmi munkával való hozzájárulás kisebb volt a tervezettnél. A bevételi előirányzat teljesitése a városokban kedvezőbb volt, mint a községekben. Bár a községek egy része az első évben még nem tudta megfelelően felhasználni a községfejlesztési alap lehetőségeit, a községfejlesztési tervek keretében számos létesitmény /kulturotthon, ut, kut, stb/ készült el és egyéb, főleg felujitási jellegü, feladat valósult meg. Ezek elsősorban kommunális, kisebb mértékben szociális, illetőleg kulturális célokat szolgáltak.

A helyi feladatok gyors, bürokráciamentes és gazdaságos megoldását még mindig nagy mértékben akadályozta, hogy a tanácsok és végrehajtó szerveik nem rendelkeztek elegendő hatáskörrel. Egyes minisztériumok és irányitó szervek tulságosan beavatkoztak a tanácsok munkájába, sokszor jelentéktelen, vagy csak a helyszinen elbirálható ügyekkel kapcsolatban is maguknak tartották fenn a döntés jogát. Mindezek a fogyatékosságok a költségvetés és pénzgazdálkodás területén is megmutatkoztak. Emellett még mindig nagy számban álltak helyi szükségletek kielégitését szolgáló vállalatok és intézmények indokolatlanul központi szervek vagy felsőbb tanácsok irányitása alatt. A szocialista államszervezet továbbfejlesztése, a dolgozó tömegek fokozott bevonása az állami és gazdasági ügyek intézésébe egyaránt azt követelte, hogy a tanácsok hatásköre és önállósága tovább növekedjék.

VII.

A pénzügyi rendszer, a pénzügyi szervek előtt álló főfeladat 1955.évben az volt, hogy elősegitsék a népgazdasági terv és a költségvetés

teljesitését, a terv- és pénzügyi fegyelem megszilárditását, a gazdaságosság és az anyagi érdekeltség hatékonyabb érvényesülését.

A vállalatok, illetve a tanácsok kezdeményezéseinek pénzügyi feltételeit biztositotta az 1955.év folyamán létrehozott vállalatfejlesztési, illetve községfejlesztési alap. A pénzügyi fegyelem megszilárditását szolgálta a pénzügyi ellenőrzés ujabb szabályozása.

A népgazdaság irányitásának tulzott központositása, a gazdasági irányitásnak az utóbbi években meghonosodott inkább adminisztrativ, mint gazdasági módszerei azonban a pénzügyi rendszerben is érvényesültek. Gyakran a pénzügyi előirások és megkötöttségek váltak akadályává az ésszerü gazdálkodásnak. A tartalékok feltárása, a szigoru takarékosság érvényesitése terén is sok kivánnivalót hagyott még hátra a pénzügyi szervek munkája. A pénzügyi rendszer ezért nem minden tekintetben elégitette ki a vele szemben támasztott követelményeket, nem töltötte be maradéktalanul ösztönző és ellenőrző szerepét.

- . -

A népgazdasági terv és az 1955.évi állami költségvetés végrehajtásának tapasztalatai azt mutatják, hogy a népgazdaság további fejlődése, a müszaki szinvonal emelése, a gazdaságosság fokozása érdekében feltétlenül meg kell erősiteni a vállalatok és tanácsok önállóságát, lényegesen egyszerüsiteni kell a központi irányitásban a tervezést és emelni szinvonalát, felül kell vizsgálni az anyagi érdekeltség fokozásának lehetőségeit, s ilymódon biztositani a központi irányitás és a helyi kezdeményezés fokozottabb összhangját.

Budapest, 1957. julius hó .

# ÖSSZESITÉSEK

## A 1955. évi állami költségvetés végrehajtásának mérlege

/Ezer forintban/

| B e v é t e l | Előirányzat | Teljesités | K i a d á s | Előirányzat | Teljesités |
|---|---|---|---|---|---|
| Vállalati forgalmiadó és nyereségbefizetés | 3o,654.541 | 3o,6o7.132 | Beruházások | 8,341.8oo | 9,894.7o1 |
| Beruházási hányad befizetése | 2,853.973 | 2,782.644 | Készletezés | 45o.ooo | 149.192 |
| Egyéb vállalati befizetés | 146.o71 | 431.235 | Hosszu- és középlejáratu hitelek | 1,o86.7o1 | 1,129.186 |
| Szövetkezetek adói | 1,2oo.ooo | 1,429.471 | Vállalati forgóalapjuttatás | 1,429.152 | 2,792.855 |
| Lakosság adói | 3,764.ooo | 3,969.31e | Vállalati dotáció és egyéb kiadás | 5,591.o93 | 6,o75.264 |
| Á.M.G. bevételek | 948.ooo | 856.646 | Vállalati szociális és kulturális juttatás | 678.282 | 567.779 |
| Államkölcsön bevételek | 95o.ooo | 1,o58.5oo | Á.M.G. kiadások | 1,335.o31 | 1,o98.976 |
| Társadalombiztositási bevételek | 4,273.629 | 4,299.18o | Kölcsönvisszafizetés és egyéb pénzügyi lebonyolitás | 2,o54.184 | 2,o68.352 |
| Tanácsok saját bevételei | 493.231 | 534.516 | Tartalék és egyéb vegyes kiadás | 1,91o.ooo | 1,452.189 1/ |
| Egyéb állami bevételek | 1,727.917 | 2,343.578 | Költségvetési szervek kiadásai: | | |
| Bevételek főösszege | 47,o11.362 | 48,312.212 | Gazdasági szervezetek és intézkedések | 2,378.241 | 2,543.765 |
| Összesités: | | | Kulturális kiadások | 3,468.6o3 | 3,482.88o |
| | | | Szociális kiadások | 6,9~7.391 | 6,92o.14o |
| | | | Védelmi kiadások | 5,682.6oo | 4,279.341 |
| Bevételek főösszege | 47,o11.362 | 48,312.212 | Rend- és jogbiztonsági kiadások | 2,o85.527 | 2,o47.134 |
| Kiadások főösszege | 45,5o2.o17 | 46,528.673 | Igazgatási kiadások | 2,o33.412 | 2,o26.919 |
| Bevételi többlet | 1,5o9.345 | 1,783.539 | Kiadások főösszege | 45,5o2.o17 | 46,528.673 |

A mérleg bevételi és kiadási főösszege a bevételi és kiadási főösszesitők főösszegétől eltér, mert - a vállalati eredményt tekintve - a népgazdasági netto adatot tartalmaz.

1/ Ebből előző évi eredményelszámolas 1,o89.468 Ft.

## Összesítés a kiadásokról ágazatonként és alágazatonként

/Ezer forintban/

| Megnevezés | Előirányzat | Teljesítés |
|---|---|---|
| **Gazdasági ágazat** | | |
| Vállalatok pénzellátása | 8,965.3o8 | 11,69o.845 |
| Beruházás | 8,341.8oo | 9,894.7o1 |
| Készletezés | 45o.ooo | 149.192 |
| Állami Mezőgazdasági Gépüzem | 1,335.o31 | 1,o98.976 |
| Mező- és erdőgazdaság | 6o4.12o | 649.762 |
| Vízgazdálkodás | 186.6oo | 199.135 |
| Közlekedés | 454.o4o | 461.318 |
| Község- és városgazdálkodás | 489.5oo | 51o.25o |
| Minőségvizsgálat és ellenőrzés | 49.192 | 48.637 |
| Gazdasági kutatás | 285.324 | 285.654 |
| Gazdasági céltámogatás | 237.288 | 321.o74 |
| Házi kezelésű üzemek | 72.177 | 67.935 |
| Gazdasági ágazat összesen | 21,47o.38o | 25,377.479 |
| **Kulturális ágazat** | | |
| Óvodák | 21o.8oo | 215.711 |
| Alsófoku oktatás | 1,o79.875 | 1,135.919 |
| Ipari tanulók oktatása | 314.11o | 278.18o |
| Középfoku oktatás | 487.374 | 476.737 |
| Felsőfoku oktatás | 487.853 | 469.594 |
| Tanfolyamok | 89.323 | 81.293 |
| Népművelési intézmények és feladatok | 267.267 | 267.67o |
| Művészeti intézmények és feladatok | 161.913 | 172.312 |
| Tudományos kutatás | 64.355 | 66.499 |
| Sport és testnevelés | 95.254 | 97.738 |
| Kulturális céltámogatás | 21o.479 | 221.227 |
| Kulturális ágazat összesen | 3,468.6o3 | 3,482.88o |
| **Szociális és egészségügyi ágazat** | | |
| Klinikák | 2o7.171 | 211.o75 |
| Egyéb kórházak | 1,o14.646 | 1,o15.492 |
| Megelőző egészségügyi ellátás | 485.274 | 485.799 |
| Anya-, csecsemő- és gyermekvédelem | 334.6o4 | 331.182 |
| Közegészségügyi intézkedések | 9o.632 | 85.76o |
| Szociális otthonok | 166.32o | 154.293 |
| Üdültetés | 127.917 | 133.325 |
| Szociális gondozás | 5o.385 | 45.368 |
| Társadalombiztositás | 4,5oo.442 | 4,457.846 |
| Szociális és egészségügyi ágazat összesen | 6,977.391 | 6,92o.14o |
| **Védelmi ágazat** | 5,682.6oo | 4,279.341 |
| **Rend- és jogbiztonsági ágazat** | | |
| Jogbiztonság | 125.195 | 132.765 |
| Rendészet | 1,96o.332 | 1,914.369 |
| Rend- és jogbiztonsági ágazat összesen | 2,o85.527 | 2,o47.134 |
| **Igazgatási ágazat** | 2,o33.412 | 2,o26.919 |
| **Pénzügyi lebonyolitások ágazata** | | |
| Államadósságok | 1,979.884 | 2,o57.178 |
| Egyéb pénzügyi lebonyolitás | 1,161.oo1 | 1,14o.36o |
| Tartalék és egyéb kiadás | 1,91o.ooo | 362.721 |
| Pénzügyi lebonyolitások ágazata összesen | 5,o5o.885 | 3,56o.259 |
| Együtt | 46,768.798 | 47,694.152 |

Az Országgyülés által jóváhagyott előirányzathoz képest évközi átszervezés következtében a Mező- és erdőgazdaság alágazat eredeti előirányzatából 2o.65o Ft-tal növekedett a Gazdasági céltámogatás alágazat, a Jogbiztonság alágazat eredeti előirányzatából 226 Ft-tal az Igazgatási ágazat.

# Összesítés a központi szervek és tanácsok létszámáról

| Megnevezés | Állandó alkalmazottak | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | engedélyezett létszáma 1955. dec. 31-én | tényleges létszáma 1955. december 31-én | | | | | |
| | | összesen | ebből | | | | |
| | | | gazdasági | kulturális | szociális | rend- és jogbizt. | igazgatási |
| | | | ágazat | | | | |
| Országgyülés és Népköztársaság Elnöki Tanácsa | 49 | 49 | . | . | . | . | 49 |
| Minisztertanács | 3.993 | 3.9o4 | 874 | 1.58o | 49 | | 1.4o1 |
| Állami Ellenőrzés Minisztériuma | 538 | 52o | . | . | . | . | 52o |
| Népköztársaság Ügyészsége | 1.942 | 1.87o | . | . | . | 1.87o | . |
| Országos Testnevelési és Sportbizottság | 634 | 619 | . | 39o | . | . | 229 |
| Magyar Tudományos Akadémia | 1.886 | 1.846 | . | 1.6o7 | . | . | 239 |
| Országos Tervhivatal | 982 | 935 | . | . | . | . | 935 |
| Munkaerőtartalékok Hivatala | 6.o82 | 5.814 | . | 5.462 | . | . | 352 |
| Központi Statisztikai Hivatal | 1.66o | 1.643 | . | 72 | . | . | 1.571 |
| Külügyminisztérium | 471 | 435 | . | 19 | . | . | 416 |
| Pénzügyminiszterium | 1.119 | 1.o77 | 1o | 2o9 | . | . | 858 |
| Igazságügyminisztérium | 4.27o | 4.173 | . | . | . | 3.951 | 222 |
| Kohó- és Gépipari Minisztérium 2/ | 2.627 | 2.559 | 513 | 1.o87 | 5 | . | 954 |
| Szénbányászati Minisztérium | 1.132 | 1.o56 | 274 | 413 | . | . | 369 |
| Vegyipari és Energiaügyi Minisztérium | 2.55o | 2.513 | 1.218 | 392 | . | . | 9o3 |
| Könnyüipari Minisztérium | 1.993 | 1.961 | 421 | 419 | . | . | 1.121 |
| Város- és Községgazdálkodási Minisztérium | 529 | 5oo | 94 | . | . | . | 4o6 |
| Földmüvelésügyi Minisztérium | 8.744 | 8.532 | 4.o21 | 3.554 | . | . | 957 |
| Állami Gazdaságok Minisztériuma | 754 | 741 | 26 | | . | | 715 |
| Országos Erdészeti Főigazgatóság | 532 | 518 | 313 | | . | | 2o5 |
| Belkereskedelmi Minisztérium | 1.139 | 1.115 | 164 | 335 | . | . | 616 |
| Külkereskedelmi Minisztérium | 543 | 535 | . | . | . | | 535 |
| Élelmiszeripari Minisztérium | 1.977 | 1.926 | 355 | 312 | . | . | 1.259 |
| Begyüjtési Minisztérium | 7.834 | 7.728 | . | 21 | . | . | 7.7o7 |
| Épitésügyi Minisztérium | 1.978 | 1.933 | 4o3 | 392 | . | . | 1.138 |
| Országos Földtani Főigazgatóság | 544 | 53o | 459 | . | | | 71 |
| Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium | 1.835 | 1.8o8 | 35o | 3o3 | . | 157 | 998 |
| Postaigazgatás | 611 | 599 | 118 | 79 | . | . | 4o2 |
| Vasuti Közlekedés | 5o5 | 491 | 38 | 453 | . | . | . |
| Országos Vizügyi Főigazgatóság | 473 | 467 | 255 | . | | . | 212 |
| Népmüvelési Minisztérium | 6.852 | 6.8oo | . | 6.257 | 19 | . | 524 |
| Oktatásügyi Minisztérium | 8 o73 | 7.832 | . | 7.254 | 6 | . | 572 |
| Egészségügyi Minisztérium | 15.o16 | 14.79o | 65 | 1.882 | 12.286 | . | 557 |
| Általános Társadalombiztositás | 2.96o | 2.927 | | . | | . | 2.927 |
| Vasutas Társadalombiztositás | 75 | 74 | . | | | . | 74 |
| MÁV. Központi Egészségügyi Hivatal | 1.341 | 1.2o9 | | . | 1.133 | . | 76 |
| Üdültetés | 1.538 | 1.444 | . | . | 1.351 | . | 93 |
| Nyug- és egyéb ellátás | 276 | 271 | . | . | | . | 271 |
| Központi szervek összesen | 96.o57 | 93.744 | 9.971 | 32.492 | 14.849 | 5.978 | 3o.454 |
| Tanácsok | 184.739 | 181.948 | 6.751 | 82.578 | 45.683 | 212 | 46.724 |
| Együtt 1/ | 28o.796 | 275.692 | 16.722 | 115.o7o | 6o.532 | 6.19o | 77.178 |

1/ Külügyi szolgálat cim, Külkereskedelmi cim, valamint a Honvédelmi Minisztérium, Belügyminisztérium és az Állami gépállomások adatai nélkül.

2/ A Középgépipari Igazgatás és TAKI adatait nem tartalmazza.

# T a r t a l o m j e g y z é k

Oldal

Jelentés az 1955. évi állami költségvetés végrehajtásáról ..... 3

Az 1955. évi állami költségvetés végrehajtásának mérlege ..... 23

Összesitós a kiadásokról ágazatonként és alágazatonként ..... 25

Összesitós a központi szervek és tanácsok létszámáról.. 27

. . o O o .